

Vergaderjaar 1995–1996

24 696

Wijziging van de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 met het oog op het tegengaan van uitholling van de belastinggrondslag en het versterken van de fiscale infrastructuur

Nr. 6

NOTA VAN WIJZIGING

Ontvangen 19 augustus 1996

Het voorstel van wet wordt als volgt gewijzigd:

A

In **ARTIKEL I** worden de volgende wijzigingen aangebracht.

a. Onderdeel A wordt vervangen door:

A. Aan **artikel 7** wordt toegevoegd:

5. Bij ministeriële regeling kunnen regels worden gesteld in welke gevallen de inspecteur onder door hem te stellen voorwaarden de belastingplichtige op zijn verzoek kan toestaan het belastbare bedrag te berekenen in een andere geldeenheid dan de gulden. Daarbij wordt onder meer aangegeven tegen welke koers de in de wetgeving opgenomen bedragen in guldens worden omgerekend in de andere geldeenheid en tegen welke koers het in de andere geldeenheid berekende belastbare bedrag wordt omgerekend in guldens. De inspecteur beslist op het verzoek bij voor bezwaar vatbare beschikking.

b.1. In het bij onderdeel B voorgestelde **artikel 10a** wordt in het eerste lid, na de eerste volzin ingevoegd:

De eerste volzin vindt geen toepassing indien de belastingplichtige aannemelijk maakt dat aan de schuldigerkenning in overwegende mate zakelijke overwegingen ten grondslag liggen.

b.2. In het eerste lid, laatste volzin, wordt «De vorige volzin vindt geen toepassing» vervangen door: Voorts vindt de eerste volzin geen toepassing.

b.3. In het tweede lid, onderdeel b, vervalt: in Nederland gevestigd,.

c.1 In het bij onderdeel G voorgestelde **artikel 13ca**, eerste lid, wordt in de eerste en tweede volzin, «waarde» vervangen door: waarde in het economische verkeer.

c.2. Na het vierde lid wordt, onder vernummering van het vijfde lid tot het zesde lid, ingevoegd:

5. Indien, onmiddellijk of middellijk, tot het vermogen van een lichaam een deelneming behoort of heeft behoord welke is verkregen van een verbonden lichaam, wordt, in afwijking in zoverre van de vorige leden,

een afwaarderingsverlies met betrekking tot het eerstgenoemde lichaam voor zover dit is toe te rekenen aan een daling van de waarde in het economische verkeer van die deelneming, slechts in aanmerking genomen voor zover dit toe te rekenen gedeelte niet uitgaat boven het afwaarderingsverlies dat met betrekking tot die deelneming in aanmerking is genomen. Voor zover in verband met een afwaarderingsverlies op de in de eerste volzin bedoelde deelneming een bedrag tot de winst is gerekend, wordt bij de belastingplichtige eveneens een overeenkomstig bedrag tot de winst gerekend.

d. Onderdeel H wordt vervangen door:

H.1. Aan **artikel 13d**, vierde lid, wordt toegevoegd: Indien, onmiddellijk of middellijk, tot het vermogen van het ontbonden lichaam een deelneming heeft behoord welke was verkregen van een verbonden lichaam, wordt het liquidatieverlies voor zover dit is toe te rekenen aan een daling van de waarde van die deelneming, slechts in aanmerking genomen voor zover dit toe te rekenen gedeelte niet uitgaat boven het liquidatieverlies dat bij het ontbonden lichaam met betrekking tot die deelneming in aanmerking is genomen.

H.2. Aan het zesde lid wordt toegevoegd: Indien een storting op aandelen of bewijzen van deelgerechtigdheid bestaat uit aandelen of bewijzen van deelgerechtigdheid in een verbonden lichaam, wordt het opgeofferde bedrag ten tijde van de storting niet hoger gesteld dan op het bedrag dat is opgeofferd voor de aandelen of bewijzen van deelgerechtigdheid die als storting dienen.

e.1. In het bij onderdeel I voorgestelde **artikel 15**, vierde lid, wordt na «welke verband houden met de verwerving van aandelen in die dochtermaatschappij,» ingevoegd: in de acht volgende jaren nadat alle aandelen in de dochtermaatschappij in het bezit zijn gekomen van de moedermaatschappij,.

e.2. Voorts wordt in het vierde lid, voor de punt aan het slot, ingevoegd: gedurende de in die volzin aangegeven periode van acht jaren en de verrekening van rente die bij het einde van die periode van acht jaren nog niet in aftrek is gekomen.

e.3. Het vijfde lid vervangen door:

5. Het bepaalde in het vierde lid vindt met betrekking tot geldleningen die verband houden met de verwerving van aandelen geen toepassing:

a. voor zover blijkt dat het lichaam waaraan de geldlening is verschuldigd, of een daarmee verbonden lichaam, met het oog op de verwerving van de aandelen vermogen uit hoofde van geldlening heeft aangetrokken van niet verbonden lichamen; of

b. indien de moedermaatschappij aantoont dat het belang in de dochtermaatschappij in belangrijke mate is gewijzigd en een natuurlijk persoon onmiddellijk een belang heeft van ten minste een derde gedeelte in de moedermaatschappij en die natuurlijke persoon inkomsten uit arbeid geniet ter zake van een dienstbetrekking bij de moedermaatschappij dan wel de dochtermaatschappij.

f.1. In het bij onderdeel J voorgestelde **artikel 15b** wordt in het eerste lid, eerste volzin, na «gevestigd» ingevoegd: dan wel mede zijn gelegen. Voorts wordt «en met het houden van deelnemingen» vervangen door: , met het houden van deelnemingen. Vervolgens wordt na «door het concern» ingevoegd «alsmede met het drijven van ondernemingen door het concern met behulp van vaste inrichtingen buiten Nederland.» Voorts wordt in de tweede volzin, onderdeel b, onder 1°, «en met uitzondering van» vervangen door: , met uitzondering van de winst behaald met vermogen van het lichaam bestaande uit aandelen die niet delen in de reserves van het lichaam en met uitzondering van. Ten slotte wordt aan onderdeel c, onder vervanging van de punt aan het slot door een komma,

toegevoegd: waarbij voor de bepaling van het belang als bedoeld in dat artikellid buiten aanmerking blijven aandelen die bij de ontbinding van het lichaam niet delen in de reserves van het lichaam.

f.2. In het tweede lid, onderdeel a, vervalt «gevestigd». Voorts wordt in onderdeel b, «de inkomsten van het lichaam» vervangen door: de inkomsten van het lichaam die behoren tot de concernfinancieringswinst.

f.3. In het derde lid, tweede volzin, wordt na «verhoogd tot 100» ingevoegd: voor positieve voordelen als gevolg van wijzigingen in valutaverhoudingen, alsmede.

f.4. In het derde lid wordt voorts de vierde volzin vervangen door:

Over jaren bij het einde waarvan de in het tweede lid, aanhef en onderdeel a, bedoelde norm is overschreden, blijft voor de berekening van de dotatie aan de reserve van de concernfinancieringswinst buiten aanmerking dat gedeelte dat is toe te rekenen aan het vermogen dat direct of indirect is aangewend voor de financieringsactiviteiten die betrekking hebben op de tot het concern behorende lichamen in Nederland en als gevolg waarvan niet langer wordt voldaan aan de norm bedoeld in het tweede lid, aanhef en onderdeel a. Toevoegingen aan de reserve vinden niet plaats over jaren bij het einde waarvan niet wordt voldaan aan de voorwaarde van het tweede lid, aanhef, onderdeel b, juncto het eerste lid.

f.5. In het vierde lid, tweede volzin, wordt «artikel 13d,» vervangen door: artikel 13d en verliezen van ondernemingen gedreven met behulp van vaste inrichtingen buiten Nederland,. Voorts wordt in deze volzin de zinsnede «die betrekking hebben op deelnemingen die voor die periode reeds werden gehouden» vervangen door: die betrekking hebben op voor die periode reeds gehouden deelnemingen onderscheidenlijk voor die periode reeds gedreven ondernemingen met behulp van vaste inrichtingen buiten Nederland.

g. Onderdeel K wordt vervangen door:

K.1. In **artikel 17**, eerste lid, wordt voor de punt aan het slot ingevoegd: ; artikel 7, vijfde lid, is van overeenkomstige toepassing.

K.2. In het vierde lid vervalt: als bedoeld in artikel 13b.

h. Onderdeel L wordt vervangen door:

L. In **artikel 18** wordt het tweede lid vervangen door:

2. Bij het bepalen van de winst worden ook artikel 8, tweede lid, vijfde lid, zesde lid, eerste volzin en tweede volzin, onderdelen b en c, zevende lid, achtste lid, negende lid, alsmede de artikelen 9 tot en met 14 en 15b in acht genomen.

i.1. In het bij onderdeel O voorgestelde **artikel 29a**, tweede lid, wordt na «deel zijn gaan uitmaken van het vermogen van eenzelfde lichaam,» ingevoegd: in de acht volgende jaren nadat alle aandelen in de dochtermaatschappij in het bezit zijn gekomen van de moedermaatschappij.

i.2. Voorts wordt aan het tweede lid, onder vervanging van de punt aan het slot door een komma, toegevoegd: gedurende de in de eerste volzin aangegeven periode van acht jaren en de verrekening van rente die bij het einde van die periode van acht jaren nog niet in aftrek is gekomen.

i.3. Ten slotte wordt aan het derde lid voor de punt aan het slot toegevoegd: en voorts vindt artikel 15, vijfde lid, onderdeel b, overeenkomstige toepassing.

B

In **ARTIKEL II** wordt in het eerste lid, «behoort bij een lichaam dat rente ontvangt niet tot de winst» vervangen door: behoort bij een lichaam dat, dan wel een natuurlijk persoon die, rente ontvangt niet tot de winst onderscheidenlijk niet tot het inkomen,.

C

Aan **ARTIKEL III** wordt toegevoegd:

3. Voor een aandelenbezit in of een lidmaatschap van een niet in Nederland gevestigd lichaam waarop de deelnemingsvrijstelling van toepassing is in het laatste jaar voorafgaande aan de inwerkingtreding van deze wet, vindt artikel I, onderdeel C.3. in afwijking in zoverre van het tweede lid, voor het eerst toepassing met betrekking tot de heffing over het derde jaar dat aanvangt op of na de datum van inwerkingtreding van deze wet.

Toelichting

Deze nota van wijziging bevat de in paragraaf 1.3 van de nota naar aanleiding van het verslag aangegeven wijzigingen. Deze wijzigingen vloeien voort uit opmerkingen en suggesties van de verschillende fracties. Tevens heb ik van de gelegenheid gebruik gemaakt om het wetsvoorstel op een aantal punten aan te passen.

Onderdeel A.a

De bij dit onderdeel voorgestelde wijziging ziet op de regeling waarbij het belastingplichtigen onder omstandigheden wordt toegestaan hun resultaten in een andere geldeenheid te berekenen dan de Nederlandse gulden. Het aanvankelijk ingediende voorstel ging er vanuit dat op verzoek de «winst» in een andere geldeenheid wordt berekend. In de nota naar aanleiding van het verslag heb ik aangegeven dat een betere aansluiting kan worden verkregen door ook «het belastbare bedrag» in de andere geldeenheid te berekenen. De onderhavige wijziging strekt hiertoe.

Onderdeel A.b

Op grond van het voorgestelde artikel 10a, eerste lid, kan de rente die samenhangt met schuldigerkenningen van dividend, een teruggaaf van kapitaal dan wel een kapitaalstorting niet in aftrek worden gebracht. Reden voor de uitsluiting van de rente-aftrek vormt de omstandigheid dat er slechts sprake is van een «papieren»transactie. Echter, in een beperkt aantal situaties is het denkbaar dat de schuldigerkenning is ingegeven door in overwegende mate zakelijke overwegingen. Om aan deze situaties tegemoet te komen, is bij onderdeel A.b.1. een tegenbewijsregeling opgenomen, welke wordt toegevoegd aan artikel 10a, eerste lid. Deze tegenbewijsregeling ziet op alle in het eerste lid genoemde transacties en houdt in dat ingeval er aan de schuldigerkenning overwegende mate zakelijke overwegingen ten grondslag liggen, de rente toch in aftrek kan worden gebracht. Ik denk hierbij aan de situatie waarin op de vooravond van de verkoop van de aandelen in een vennootschap een schuldigerkenning plaatsvindt van dividend dan wel van een teruggaaf van kapitaal, teneinde de aandelen lichter te maken.

De wijziging opgenomen bij onderdeel A.b.2. hangt samen met de voorgestelde wijziging bij onderdeel A.b.1.

Onderdeel A.b.3. strekt ertoe in het voorgestelde artikel 10a, tweede lid, onderdeel b, de woorden «in Nederland gevestigd» te laten vervallen. De reden hiervan is het volgende. De beperking van het voorgestelde artikel 10a, tweede lid, onderdeel b, tot de verhangingen binnen concernverband van in Nederland gevestigde lichamen had als achtergrond dat de rente die is verschuldigd op een lening die is aangegaan ter verwerving van een buitenlandse deelneming, reeds niet aftrekbaar is op grond van artikel 13, eerste lid, van de Wet op de vennootschapsbelasting 1969. Echter, indien (een deel van) de verschuldigde rente middellijk dienstbaar is aan het

behalen van in Nederland belastbare winst, wordt (dat deel van) de verschuldigde rente op grond van artikel 13, eerste lid, wel in aftrek toegelaten. In de literatuur zijn die (uitzonderings)situaties aan de orde gesteld. Daarbij wordt aangegeven dat nu artikel 10a niet ziet op verhangingen van buitenlandse deelnemingen, gesteld zou kunnen worden dat de rente die is verschuldigd op een lening die is aangegaan ter verwerving van een buitenlandse deelneming en die is toe te rekenen aan het behalen van in Nederland belastbare winst, (onverkort) in aftrek kan komen. Als voorbeeld is genoemd de situatie waarin een buiten Nederland gevestigd lichaam dat met behulp van een vaste inrichting in Nederland alhier belastbare winst behaald, binnen het concern wordt verhangen. Ook in andere situaties is het denkbaar dat een lening ter financiering van een buitenlandse deelneming ten dele dienstbaar is aan het behalen van in Nederland belastbare winst (bij voorbeeld ingeval onder de buitenlandse deelneming weer een in Nederland gevestigde dochtermaatschappij hangt). Als zo'n buitenlandse deelneming zou worden verhangen, zouden er ook ongewenste gevolgen kunnen optreden.

Door artikel 10a, tweede lid, onderdeel b, eveneens van toepassing te verklaren op in het buitenland gevestigde lichamen, vervalt de hiervoor beschreven onevenwichtigheid. Voor alle duidelijkheid merk ik op dat de tegenbewijsregeling van het derde lid van toepassing is. Dit heeft tot gevolg dat wanneer over de rente bij de ontvanger een compenserende heffing verschuldigd is, de rente-aftrek ingevolge het derde lid niet wordt bestreden. Om de rente feitelijk in aftrek te kunnen brengen zal de geldlening vervolgens aan artikel 13, eerste lid, van de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 moeten worden getoetst.

Onderdeel A.c

De eerste wijziging bij dit onderdeel strekt ertoe in het voorgestelde artikel 13ca, eerste lid, «de waarde» te wijzigen in «de waarde in het economische verkeer». Deze wijziging beoogt te verduidelijken dat niet de bedrijfswaarde van de deelneming van belang is, maar dat bepalend is de waarde welke de deelneming in het economische verkeer heeft.

De tweede wijziging betreft het afwaarderen van zogenoemde tussenhoudstermaatschappijen. Deze wijziging hangt samen met de eerste in onderdeel A.d opgenomen wijziging en strekt ertoe te voorkomen dat op gekunstelde wijze afwaarderingsverliezen kunnen worden vergroot. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar onderdeel A.d.

Onderdeel A.d

Thans is in artikel 13d, zesde lid, van de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 geregeld dat ingeval een deelneming wordt verkregen van een verbonden lichaam, het voor deze deelneming opgeofferde bedrag – dat van betekenis is ingeval zich een liquidatieverlies voordoet – ten hoogste wordt gesteld op het door dat verbonden lichaam voor deze deelneming opgeofferde bedrag; met andere woorden het opgeofferde bedrag – en daarmee een eventueel liquidatieverlies – kan men niet kunstmatig verhogen door een verhangen van de deelneming binnen het concern. In het wetsvoorstel is bij artikel I, onderdeel H, een aanvulling op deze bepaling voorgesteld om te voorkomen dat men via de weg van storting op aandelen toch nog een verhoging van het opgeofferde bedrag zou kunnen bewerkstelligen. Inmiddels is gebleken dat belastingplichtigen de werking van artikel 13d, zesde lid, ook op andere wijze kunnen omzeilen door de deelneming te laten verwerven door een lichaam – een tussenhoudstermaatschappij – dat is voorzien van een hoog eigen vermogen. Wanneer zowel de deelneming als de tussenhoudstermaatschappij worden geliquideerd, zou alsnog een verhoogd

liquidatieverlies kunnen worden geclaimd. Als voorbeeld wordt de volgende situatie gegeven.

Een lichaam (moedermaatschappij) verwerft een deelneming voor 100. Na de verwerving stijgt de deelneming in de loop van de tijd in waarde en wel tot 200. Vervolgens wordt de deelneming verkocht aan een onder de moedermaatschappij hangende – kort te voren opgerichte – tussenhoudstermaatschappij met een vermogen van 200. Bij verkoop van de deelneming aan de tussenhoudstermaatschappij bedraagt het door de tussenhoudstermaatschappij ter zake van deze deelneming opgeofferde bedrag ingevolge het zesde lid 100. Het door de moeder voor de tussenhoudstermaatschappij opgeofferde bedrag bedraagt 200. Een aantal jaren later wordt de deelneming vanwege inmiddels teleurstellende resultaten geliquideerd. De liquidatieuitkering bedraagt 80. Het door de tussenhoudstermaatschappij te nemen liquidatieverlies bedraagt 20 (opgeofferd bedrag van 100 minus liquidatieuitkering van 80). Bij liquidatie van de tussenhoudstermaatschappij kort daarna bedraagt het door de moeder becijferde liquidatieverlies 120 (opgeofferd bedrag van 200 minus liquidatieuitkering van 80). Op deze wijze zou derhalve een extra verlies van 100 kunnen worden gepresenteerd. Teneinde dit tegen te gaan, wordt in onderdeel A.d voorgesteld onderdeel H van het wetsvoorstel aan te vullen. De aanvulling houdt in aan artikel 13d, vierde lid, van de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 een bepaling toe te voegen, waarin is geregeld dat het verlies dat ter zake van de liquidatie van de tussenhoudstermaatschappij kan worden genomen, wordt beperkt. Dit liquidatieverlies wordt maximaal gesteld op het liquidatieverlies dat de tussenhoudstermaatschappij ter zake van de liquidatie van deze deelneming heeft kunnen nemen. In het hiervoor gegeven voorbeeld wordt het door de moeder te nemen liquidatieverlies derhalve beperkt tot 20.

Ingevolge de wijziging van onderdeel A.c.2 wordt in artikel 13ca een vergelijkbare bepaling opgenomen. Dit voorstel strekt ertoe te voorkomen dat een hoger afwaarderingsverlies kan worden genomen door een deelneming binnen een concern te vervreemden. Aan de hand van een voorbeeld licht ik dit toe. Stel een moedermaatschappij heeft een deelneming aangekocht voor 100. Na aankoop stijgt de deelneming in waarde tot 200. Op dat moment worden de aandelen in de deelneming verkocht aan een daartoe door de moedermaatschappij opgerichte tussenhoudstermaatschappij die met 200 eigen vermogen is uitgerust. De deelneming daalt vervolgens in waarde tot 80. Het door de tussenhoudstermaatschappij te nemen afwaarderingsverlies bedraagt 20 (het – ingevolge 13d, zesde lid, doorgeschoven – opgeofferde bedrag van 100 minus waarde deelneming van 80). De moedermaatschappij zou – zonder nadere regelgeving – op de tussenhoudstermaatschappij echter een afwaarderingsverlies kunnen nemen van 120. De thans voorgestelde aanvulling brengt het bij de moedermaatschappij in aanmerking te nemen afwaarderingsverlies terug tot 20. Wordt de deelneming vervolgens door de tussenhoudstermaatschappij verkocht, dan zal de tussenhoudstermaatschappij het genomen afwaarderingsverlies van 20 tot haar winst dienen te rekenen. De moeder zou – zonder nadere wetgeving – het op de tussenhoudstermaatschappij genomen afwaarderingsverlies van 20 vooralsnog in stand kunnen laten. Teneinde dit te voorkomen, is in het voorgestelde vijfde lid van artikel 13ca, in de tweede volzin een regeling opgenomen. Ingevolge deze regeling zal de moeder op het moment van bij voorbeeld de vervreemding van de aandelen in de deelneming door de tussenhoudstermaatschappij, eveneens het nog niet goed gemaakte afwaarderingsverlies van 20 tot haar winst dienen te rekenen.

Onderdeel A.e

De wijziging opgenomen bij onderdeel A.e.1 ziet op de periode gedurende welke de winstsplitsing binnen fiscale eenheid bij een zogenoemde overnameholding dient plaats te vinden. Ter wille van de uitvoerbaarheid van de regeling heb ik een termijn gesteld gedurende welke de winstsplitsing dient plaats te vinden. Deze termijn, welke acht jaar bedraagt, begint te lopen op het moment dat de overnameholding alle aandelen in de dochter heeft verworven. De rente die na deze termijn verschuldigd is, kan ten laste van het resultaat van de fiscale eenheid worden gebracht. Bij onderdeel A.e.2. is de delegatie bepaling aangevuld, zodat in de ministeriële regeling kan worden bepaald op welke wijze de bij het einde van de achtjaarsperiode nog niet in aftrek gekomen rente kan worden verrekend. In de nota naar aanleiding van het verslag heb ik aangegeven op welke wijze dat zal kunnen geschieden.

Bij onderdeel A.e.3. worden in het voorgestelde artikel 15, vijfde lid, een aantal technische wijzigingen aangebracht. Door het laten vervallen van de woorden «in dezelfde mate» wordt aangegeven dat de rente in aftrek kan worden gebracht voor zover er ten behoeve van de overname een externe lening is aangetrokken. Het is derhalve niet noodzakelijk dat de hoogte van de extern aangetrokken lening en de hoogte van de aan de overname holding verstrekte lening gelijk zijn. Is extern een lening aangetrokken van 100 en heeft de overnameholding zelf een lening gekregen van 500, dan valt bij de overnameholding de rente over 400 onder de aftrekbeperking. De externe lening behoeft voorts niet door de verstrekker van de lening aan de overnameholding te zijn aangetrokken. Het is slechts noodzakelijk dat de lening door een met de geldverstrekker verbonden lichaam van derden is aangetrokken. Dit is tot uitdrukking gebracht door de zinsnede «of een daarmee verbonden lichaam» in de wettekst op te nemen.

Voorts is aan artikel 15, vijfde lid, een bepaling toegevoegd welke ten doel heeft een mogelijk knelpunt bij bedrijfsopvolgingen in het Midden- en Kleinbedrijf weg te nemen. De achtergrond van deze bepaling is uiteengezet in de nota naar aanleiding van het verslag.

Onderdeel A.f

Het voorgestelde artikel 15b staat het vormen van een risico-reserve alleen toe aan binnenlandse belastingplichtigen. Onder omstandigheden zou het vormen van een risico-reserve door een in het buitenland gevestigd lichaam op grond van de non-discriminatiebepalingen van de belastingverdragen kunnen worden opgeëist. Die situatie zou zich uiteraard alleen voor kunnen doen indien die buitenlandse vennootschap in Nederland is onderworpen aan de vennootschapsbelasting. Het gaat daarbij om een vaste inrichting in Nederland van een buitenlands lichaam dat deel uitmaakt van een internationaal opererend concern. In de nota naar aanleiding van het verslag is aangekondigd dat het wetsvoorstel op dit punt wordt aangepast. Indien een vaste inrichting in Nederland van een buitenlands lichaam dat deel uitmaakt van een internationaal opererend concern voldoet aan de voorwaarden van artikel 15b zal de buitenlandse vennootschap een risico-reserve mogen vormen. Voor de vormgeving van de wijziging is aangesloten bij de opmerking in de brief van 24 mei 1996 van de Nederlandse Orde van belastingadviseurs die van oordeel is dat artikel 15b ook van toepassing zou moeten kunnen zijn op vaste inrichtingen hier te lande van buitenlandse lichamen. Zij stellen dat artikel 18 van de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 in die zin zou moeten worden aangepast. Bij onderdeel A.h van de nota van wijziging is artikel 18, twee lid, uitgebreid met artikel 15b waardoor ook een Nederlandse vaste inrichting van een buitenlands lichaam in aanmerking kan

komen voor toepassing van de regeling van artikel 15b. Dit brengt mee dat de term «lichamen» in artikel 15b ruim moet worden opgevat in die zin dat hieronder niet alleen rechtspersonen vallen maar ook vaste inrichtingen van rechtspersonen.

Zoals in de nota naar aanleiding van het verslag al is aangegeven, kan zich ook de omgekeerde situatie voordoen: een Nederlands concern dat buitenlandse activiteiten verricht door middel van vaste inrichtingen. Nu een buitenlands lichaam door middel van een vaste inrichting in Nederland onder de toepassing van artikel 15b kan vallen, ben ik van oordeel dat de risico-reserve zich ook moet kunnen uitstrekken tot buitenlandse activiteiten die in de vorm van vaste inrichtingen door een internationaal opererend concern worden gedreven. De eerste, tweede en derde wijziging bij onderdeel A.f.1. strekken ertoe het mogelijk te maken dat de risico's waarvoor de reserve kan worden gevormd mede de risico's omvatten ter zake van buitenlandse vaste inrichtingen van de Nederlandse concernlichamen. Onder deze risico's vallen uiteraard niet risico's ter zake van vaste inrichtingen waarvan de activiteiten voornamelijk bestaan uit beleggen, waaronder begrepen passieve financieringswerkzaamheden als omschreven in de voorgestelde laatste volzin van artikel 13, tweede lid.

De hiervoor toegelichte wijzigingen hebben ook gevolgen voor de criteria die op bladzijde 32 en 33 van de memorie van toelichting zijn gesteld inzake kortlopende beleggingen die worden aangehouden voor acquisities. Het tweede criterium is, zoals daar is uiteengezet, afgeleid van de norm van artikel 15b, tweede lid, onderdeel a. Nu voor de norm tevens vaste inrichtingen meetellen, dient ook het tweede criterium te worden aangevuld met vaste inrichtingen. Voorts moet in dit verband onder de term acquisities mede worden verstaan het verkrijgen van ondernemingen welke in de vorm van een vaste inrichting worden gedreven.

Wel zij er op gewezen dat indien een in Nederland gevestigd lichaam een vaste inrichting heeft in het buitenland waarbij zowel in het hoofdhuis als in de vaste inrichting financieringsactiviteiten worden verricht, het lichaam niet voldoet aan de voorwaarden van artikel 15b. In het eerste lid van deze bepaling wordt immers onder meer als voorwaarde gesteld dat de financieringsactiviteiten uitsluitend vanuit Nederland moeten worden verricht. Nu in dit voorbeeld de financieringsactiviteiten ook vanuit de buitenlandse vaste inrichting worden verricht, is aan deze voorwaarde niet voldaan en kan het lichaam niet worden toegestaan een risico-reserve te vormen.

De vierde en de vijfde wijziging bij onderdeel A.f.1. zien op (cumulatief) preferente aandelen in relatie tot de regeling van artikel 15b. Er kunnen zich hierbij twee situaties voordoen die ik ongewenst acht. In de eerste plaats kan het lichaam dat de risico-reserve opbouwt (cumulatief) preferente aandelen uitgeven. Bij deze aandelen moet worden bedacht dat het gaat om aandelen die niet in waarde groeien maar nominaal gelijk blijven omdat zij niet delen in de reserves van het emitterende lichaam. Voor een derde, bij voorbeeld een bank, is het aanhouden van dergelijke aandelen weinig risicovol. Zou het lichaam dat de risico-reserve aanhoudt, in plaats van het aantrekken van externe leningen, (cumulatief) preferente aandelen uitgeven dan ontstaat de situatie dat de vergoeding voor deze financiering niet wordt gegeven in de vorm van rente die op de concernfinancieringswinst drukt, maar in de vorm van dividend waardoor de concernfinancieringswinst hoog blijft. Bij de ontvanger van de vergoeding voor de verstrekte financiering ontstaat de situatie dat rente belast tegen het normale tarief is omgezet in onbelast deelnemingsdividend. Ik acht dit een te grote stimulans om voor de financieringen gebruik te maken van (cumulatief) preferente aandelen. Bij de vierde wijziging van onderdeel A.f.1. is dan ook bepaald dat winst behaald met dat gedeelte van het

vermogen dat afkomstig is uit storting op (cumulatief) preferente aandelen niet tot de concernfinancieringswinst behoort. Onder storting moet uiteraard ook worden begrepen de omzetting van gewone aandelen in (cumulatief) preferente aandelen.

De tweede situatie welke ik ongewenst acht, ziet op het volgende. In artikel 15b, eerste lid, onderdeel c, wordt voor het begrip concern verwezen naar de omschrijving van verbonden lichamen opgenomen in artikel 10a, vierde lid. Voor de bepaling van de verbondenheid wordt uitgegaan van het belang dat een lichaam in een ander lichaam heeft. Bij de term «belang» tellen (cumulatief) preferente aandelen eveneens mee. Hierdoor is het mogelijk dat een lichaam dat de risico-reserve aanhoudt op eenvoudige wijze door het nemen van (cumulatief) preferente aandelen verbondenheid kan construeren met een lichaam dat niet tot het concern behoort. Te denken valt onder meer aan de situatie dat een tot een concern behorende werkmaatschappij een grote investering wil doen waar een externe financiering voor nodig is. Deze financiering kan worden verkregen van een financiële instelling. Tot deze instelling behoort een lichaam dat een risico-reserve aanhoudt voor de interne financiering van de instelling. Dit lichaam kan (cumulatief) preferente aandelen nemen in de werkmaatschappij en zo verbondenheid creëren. Wordt vervolgens de financiering verstrekt dan maakt de rente die de werkmaatschappij betaalt, deel uit van de grondslag van de dotatie aan de risico-reserve bij de financiële instelling alhoewel in feite sprake is van externe financiering. Ten einde dit te vermijden wordt bij de vijfde wijziging van onderdeel A.f.1. bepaald dat aandelen die niet in de reserves delen, niet meetellen voor de vraag of een lichaam is verbonden.

De bij onderdeel A.f.2. opgenomen wijzigingen zien op artikel 15b, tweede lid. De eerste wijziging ziet op onderdeel a en houdt verband met het openen van de mogelijkheid voor een Nederlandse vaste inrichting van een buitenlandse onderneming tot het vormen van de risico-reserve. In onderdeel a is de norm opgenomen voor het maximum van de binnenlandse concernfinancieringsactiviteiten. Hierbij wordt gesproken over «financieringsactiviteiten ten behoeve van tot het concern behorende lichamen gevestigd in Nederland». Door de term «gevestigd» te laten vervallen, zal de norm van toepassing zijn op het bedrag van de aan in Nederland gelegen ondernemingen verstrekte financieringen ongeacht of deze zijn verstrekt aan een Nederlands concernlichaam of aan een Nederlandse vaste inrichting van een buitenlands concernlichaam.

In dit verband zij nog op het volgende gewezen. De bij onderdeel A.h.1. voorgestelde mogelijkheid om ook een Nederlandse vaste inrichting van een buitenlands concernlichaam de mogelijkheid te bieden een risico-reserve te vormen, uiteraard ook speelt bij de in het tweede lid neergelegde verhouding tussen het in Nederland werkzame vermogen en het totale concernvermogen. Leningen die ter beschikking worden gesteld aan buitenlandse vaste inrichtingen van in Nederland gevestigde concernvennootschappen worden niet gerekend tot het deel van het met de financieringsactiviteiten gemoeide vermogen dat in Nederland werkzaam is.

De tweede bij onderdeel A.f.2. voorgestelde wijziging betreft een verduidelijking. Zoals in de memorie van toelichting is aangegeven, hoeft geen afzonderlijk lichaam te worden opgericht voor het vormen van de risico-reserve maar kunnen de concernfinancieringsactiviteiten ook worden ondergebracht in een bestaand lichaam waarin ook andere activiteiten worden verricht. De voorwaarde bij het tweede lid, onderdeel b, dat de inkomsten van het lichaam voor een bepaald deel uit het buitenland moeten komen, ziet uiteraard alleen op de concernfinancieringsactiviteiten en niet op de inkomsten van het lichaam uit andere activiteiten. Verduidelijkt is dat het hierbij gaat om de inkomsten uit concernfinancieringsactiviteiten.

De wijziging bij onderdeel A.f.3. ziet op de valutaresultaten die onderdeel uitmaken van de concernfinancieringswinst en van de opbrengsten van kort lopende beleggingen die worden aangehouden in het kader van een overnamekas. Juist bij financieringsactiviteiten samenhangende met buitenlandse concernonderdelen zullen resultaten als gevolg van valutawijzigingen naar voren komen. Teneinde deze resultaten zo neutraal mogelijk te behandelen, stel ik voor de valuta-winsten voor het geheel aan de risico-reserve toe te voegen. Dit mede in verband met de omstandigheid dat valutaverliezen op grond van artikel 15b, vierde lid, voor het geheel aan de reserve moeten worden onttrokken.

De wijziging bij onderdeel A.f.4. hangt samen met het overschrijden van de norm van het vermogen dat voor concernfinancieringsactiviteiten in Nederland is aangewend door het lichaam dat de risico-reserve aanhoudt. In de nota naar aanleiding van het verslag heb ik al aangegeven dat ik de sanctie bij het overschrijden van de norm – geen dotatie aan de reserve – zal verzachten. Bij onderdeel A.f.4. wordt voorgesteld de sanctie te beperken tot dat deel van de concernfinancieringswinst dat toe te rekenen is aan het vermogen waarmee de norm wordt overschreden. Dit brengt mee dat bij overschrijding van de norm wel mag worden gedoteerd maar dat de winst die betrekking heeft op het vermogen waarmee de norm is overschreden geen deel uitmaakt van de dotatiegrondslag.

De bij onderdeel A.f.5. opgenomen wijziging strekt ertoe de regeling die voor liquidatieverliezen in het vierde lid, tweede volzin, is opgenomen, analoog voor vaste inrichtingsverliezen te laten gelden. Ingevolge die bepaling behoeven liquidatieverliezen die zich voordoen gedurende de eerste vijf jaren nadat voor de eerste maal aan de reserve is gedoteerd, niet ten laste van de reserve te worden gebracht mits binnen het concern het de eerste keer is dat een reserve wordt gevormd. Het moet daarbij voorts gaan om liquidatieverliezen die betrekking hebben op deelnemingen die voor die periode zijn verworven. Dergelijke verliezen worden namelijk geacht uit een periode te stammen voordat de reserve kon worden gevormd, zodat voor deze verliezen niet kon worden gereserveerd. Eenzelfde benadering zal ook voor vaste inrichtingsverliezen worden toegepast.

Bij de risico's verbonden aan het drijven van een buitenlandse onderneming met behulp van een vaste inrichting kan zich, net als bij liquidatieverliezen, de situatie voordoen dat de vaste inrichting niet wordt gedreven door het lichaam dat de reserve opbouwt. Voor zover de uit deze risico's voortvloeiende verliezen bij een ander lichaam van het concern ten laste van de Nederlandse winst worden gebracht, moet worden geregeld dat een bedrag ter grootte van deze verliezen belast moet worden onttrokken aan de risico-reserve. De voorwaarden als bedoeld in onderdeel b van het achtste lid, zullen daarom ook betrekking hebben op vaste inrichtingsverliezen die worden geleden door een ander tot het concern behorend Nederlands lichaam dan het lichaam dat de reserve vormt. Net zo als bij liquidatieverliezen staan ook hier twee wegen open teneinde voor het concern als geheel een evenwichtig resultaat te bereiken. Een mogelijkheid is dat bij het Nederlandse concernlichaam dat in het buitenland een onderneming drijft met behulp van een vaste inrichting, het verlies van de vaste inrichting ten laste van zijn wereldwinst wordt gebracht en daarnaast door het lichaam dat de reserve opbouwt eenzelfde bedrag aan de reserve wordt onttrokken en aan de winst toegevoegd. Wordt vervolgens bij het lichaam dat het vaste inrichtingsverlies heeft geleden in een later jaar de zogenoemde inhaalregeling (van het Besluit voorkoming dubbele belasting 1989) ter zake van dit verlies toegepast, dan kan bij het lichaam dat de reserve vormt een toevoeging aan de reserve plaatsvinden. Een andere methode zou zijn dat ter zake van het vaste inrichtingsverlies een belaste onttrekking plaatsvindt bij het lichaam

dat de reserve aanhoudt, maar dat in een later jaar bij het lichaam dat de vaste inrichting drijft de inhaalregeling (voor dat vaste inrichtingsverlies) geen toepassing behoeft te vinden.

Onderdeel A.g

De bij dit onderdeel voorgestelde wijziging hangt samen met de voorgestelde wijziging bij onderdeel A.a.

Onderdeel A.h

De eerste wijziging hangt samen met de voorgestelde wijziging bij onderdeel A.a.

De tweede wijziging strekt ertoe het mogelijk te maken dat ook in een met behulp van een vaste inrichting in Nederland gedreven (binnenlandse) onderneming van een buitenlands lichaam een risico-reserve kan worden gevormd op de voet van artikel 15b, mits aan de voorwaarden daarvoor wordt voldaan. Zie ook de toelichting op onderdeel A.f.1.

Onderdeel A.i

De bij dit onderdeel opgenomen wijzigingen hangen samen met de voorgestelde wijzigingen bij onderdeel A.e, waar enige wijzigingen van artikel 15, vierde en vijfde lid van de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 zijn opgenomen. Voor de toelichting op de bij onderdeel A.i voorgestelde wijzigingen van artikel 29a van de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 wordt dan ook verwezen naar de toelichting op onderdeel A.e.

Onderdeel B

De bij dit onderdeel voorgestelde wijziging betreft de uitbreiding tot natuurlijke personen van de overgangsregeling voor rente welke ingevolge het voorgestelde artikel 10a van de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 niet in aftrek mag worden gebracht.

Onderdeel C

Dit onderdeel ziet op de in het wetsvoorstel opgenomen wijziging van de deelnemingsvrijstelling voor participaties in buitenlandse concernfinancieringsmaatschappijen. Ingevolge die wijziging is de deelnemingsvrijstelling alleen nog van toepassing op deelnemingen in actieve financieringsmaatschappijen. In de nota naar aanleiding van het verslag heb ik aangekondigd een overgangsregeling te zullen treffen. Dit onderdeel strekt hiertoe. De overgangsregeling houdt in dat voor aandelen in of een lidmaatschap van een niet in Nederland gevestigde financieringsmaatschappij waarop in het boekjaar 1996 de deelnemingsvrijstelling wordt toegepast, deze situatie nog twee jaar wordt voortgezet.

De Staatssecretaris van Financiën,
W. A. F. G. Vermeend